

Sygnatura akt II Ca 71/13

Jelenia Góra, dnia 5 marca 2013 r.

POSTANOWIENIE

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze II Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Wojciech Damaszkowski/spr/

Sędziowie SSO Jadwiga Jakubowska, SSO Jadwiga Kwapiszewska

Protokolant Agnieszka Lesicka

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2013 r. w Jeleniej Górze

na rozprawie

sprawy z wniosku A. G.

z udziałem (...) S.A. w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Zgorzelcu

z dnia 13 listopada 2012 r., sygn. akt I Ns 29/12

postanawia:

apelację oddalić.

Sygn. akt II Ca 71/13

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu po rozpoznaniu sprawy z wniosku A. G. z udziałem (...) S.A. w K. Oddział w J. o odpłatne ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomości stanowiącą własność wnioskodawcy położoną w miejscowości Ł. zaskarżonym postanowieniem wniosek ten oddalił nie obciążając wnioskodawcy kosztami postępowania na rzecz uczestnika.

Powyższe rozstrzygnięcie poprzedziły następujące ustalenia faktyczne.

A. G. jest właścicielem działki gruntu nr (...) położonej w Ł., dla której Sąd Rejonowy w Zgorzelcu prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...). Działka ta od 1984 roku stanowi nieprzerwanie własność osób fizycznych.

Ustalił dalej sąd, że przez działkę (...) przebiegają przewody napowietrznej linii elektroenergetycznej (...). Linia ta została przeprowadzona między innymi przez działkę (...), która uprzednio nosiła numer (...) w 1978 roku na podstawie zezwolenia z dnia 12 października 1977 roku numer (...) uzyskanego przez Zakład (...), którego następcą prawnym jest uczestnik postępowania a linia ta wchodzi w skład jego majątku. W sierpniu 2011 roku (...) S.A. w K. Oddział w J. została wezwana do uregulowania zasad korzystania z nieruchomości wnioskodawcy.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy przede wszystkim zwrócił uwagę na przepis art. 35 ust.1 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości zgodnie z którym przedsiębiorca,

który uzyskał zezwolenie na zakładanie i przeprowadzenie między innymi przewodów służących do przesyłania elektryczności oraz urządzeń technicznych niezbędnych do korzystania z tych przewodów uzyskiwał prawo stałego korzystania z tych nieruchomości. Uprawnienie to przechodziło na każdego następnego przedsiębiorcę przesyłowego. Zauważył jednak sąd, że przedłożone przez uczestnika postępowania zezwolenie z dnia 12 października 1977 roku zostało podpisane przez Sekretarza Biura Urzędu Gminy w Z., który nie dysponował upoważnieniem Naczelnika Gminy Z.. W takim razie decyzja powyższa była nieważna jako wydana z naruszeniem przepisów o właściwości i nie może obecnie stanowić dla uczestnika podstawy do władania nieruchomością. (...) S.A. w K. Oddział w J. zarzucił jednak, że nabył służebność przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy w drodze zasiedzenia i zarzut ten zasługiwał na uwzględnienie.

Przyjęte zostało przez Sąd I instancji, że posiadanie linii energetycznych przez zakład energetyczny trwa od 1978 roku i było to posiadanie w dobrej wierze. Wynikającego z przepisów art. 7 kc i art. 234 kpc domniemania dobrej wiary nie niweczył fakt, że nie odnaleziono upoważnienia do podpisania zezwolenia przez Sekretarza Biura Urzędu Gminy. Poprzednik prawny uczestnika działał bowiem w zaufaniu do organów administracji państwowej i był przekonany o mocy prawnej uzyskanego zezwolenia. Ponieważ decydującym momentem dla oceny dobrej wiary jest chwila uzyskania posiadania należało przyjąć, że posiadania uczestnika i jego poprzedników prawnych było w dobrej wierze.

Ostatecznie zatem przyjął sąd, że poprzednicy prawni uczestnika posiadali służebność przesyłu od 1978 roku a od 5 października 1984 roku nieruchomość pozostawała własnością osób fizycznych co umożliwiało rozpoczęcie biegu zasiedzenia służebności. Uprzednio bowiem wobec obowiązywania art. 128 k.c. i wynikającej z niego zasady jednolitego funduszu własności państwowej nie było to możliwe. W efekcie 20 letni termin zasiedzenia służebności posiadanej w dobrej wierze upłynął 6 października 2004 roku, w takim razie wniosek o ustanowienie służebności było nieuzasadniony. Na podstawie art. 520§ 1 kpc Sąd oddalił wniosek uczestnika o obciążenie wnioskodawcy kosztami postępowania.

W apelacji wnioskodawca zaskarżył postanowienie Sądu Rejonowego w całości zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego – art. 292 w zw. z art. 175 kc i art. 121 p. 4 kc oraz w związku z art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (tekst jedn. Dz. U. Nr 10 poz. 64 z 1974 ze zm.) oraz – poprzez pominięcie zasad prawidłowej wykładni co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika;
2. naruszenie prawa materialnego – art. 285 § 2 kc poprzez jego pominięcie co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika;
3. naruszenie prawa materialnego – art. 305¹ kc poprzez jego pominięcie co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika;
4. naruszenie przepisów postępowania poprzez nierozpoznanie istoty sprawy;
5. sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy a to art. 233 § 1 kpc poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i wnioskowania. Przy uwzględnieniu tych zasad nie sposób bowiem uznać, iż uczestnik wykazał, iż:
 - a) przedsiębiorstwo państwowe w imieniu Skarbu Państwa a następnie uczestnik posiadali służebność gruntową w treści swej odpowiadające służebności przesyłu,
 - b) doszło do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa (w imieniu którego władztwo wykonywało przedsiębiorstwo państwowe) na uczestnika wraz z przeniesieniem wszystkich nieruchomości całej infrastruktury przedsiębiorstwa.

Na tej podstawie skarżący wniósł o uchylenie postanowienia w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zgorzelcu ewentualnie zmianę postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu oraz zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawców kosztów postępowania za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zarzuty zawarte w apelacji nie zasługiwały na uwzględnienie.

Ma rację skarżący, że stanowisko uczestnika postępowania domagającego się oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu oparte było na dwóch zasadniczo wykluczających się zarzutach. Po pierwsze podnoszono, że uprawnienie do posiadania nieruchomości wnioskodawcy w ramach służebności wynika z decyzji opartej na przepisie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości a z drugiej strony na podnoszonym również zrzucie zasiedzenia. W sferze materialnoprawnej uwzględnienie któregoś z nich ostatecznie i tak prowadzi do oddalenia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu opartego na przepisie art. 305² § 2 k.c. Uzyskanie zezwolenia na zakładanie i przeprowadzenie linii przesyłowej na podstawie art. 35 ust. 1 powołanej ustawy z dnia 12 marca 1958 roku stanowiło dla przedsiębiorcy trwałą podstawę do władztwa nad nieruchomością skutkującą oddaleniem żądania ustanowienia służebności (zob. uchwała SN z dnia 20.01.2010 roku III CZP 116/09). Miał to na uwadze Sąd Rejonowy ale w oparciu o dokumenty, którymi dysponował trafnie uznał, że decyzja była nieważna ponieważ podpisała ją osoba nieuprawniona. Nie jest przy tym wiadomo czy podpisanie decyzji przez Sekretarza Biura Urzędu Gminy Z. wynikało z niefrasobliwości urzędniczej czy też jednak istniało upoważnienie dla tej osoby do dokonywania powyższych czynności. Przyjęcie bezwzględnej nieważności czynności administracyjnej prowadzi jednak do konkluzji o możliwości zasiedzenia służebności przesyłu na skutek wieloletniego korzystania z widocznego urzędnika jakimi są linie przesyłowe. Na takim właśnie stanowisku oparł swoje rozstrzygnięcie sąd I instancji. Rzeczywiście w sytuacji gdy istnieje tytuł prawny do władania nieruchomością w postaci decyzji administracyjnej opartej chociażby na przepisie art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 1958 roku o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości brak jest podstaw do żądania ochrony własności na podstawie przepisów prawa cywilnego. Nie wykluczało to jednak uprawnienia wnioskodawcy do podjęcia działań mających na celu ustalenie ważności zezwolenia udzielonego w dniu 12 października 1977 roku również w drodze postępowania sądowego na przykład o zapłatę za korzystanie z gruntu lub nakazanie usunięcia linii przesyłowych. Sąd jako przesłankę rozstrzygnięcia badałby wówczas, jak obecne, ważność tej decyzji administracyjnej.

Linie średniego napięcia stanowią środki trwale przedsiębiorstwa energetycznego, którego następcą prawnym jest uczestnik (...) S.A.w K.. Niewątpliwie bowiem zakład energetyczny będący poprzednikiem prawnym obecnego uczestnika postępowania wchodził w skład przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...) w P.- Zakład (...). Na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...)w J.wpisane do rejestru przedsiębiorstw państwowych postanowieniem z 6.02.1989 r., sygn. akt Nr Rej. (...)/89, a które w 1993 r. na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. zostało skomercjalizowane i w wyniku tego powstała spółka pod nazwą Zakład (...) Spółka Akcyjna. W 2004 r. przejęła ona majątek spółek energetycznych z L., O., W.i W.i w trybie art. 492 § 1 pkt 1 ksh przekształciła się w spółkę wielooddziałową pod nazwą (...) Spółka Akcyjna w W., która następnie zmieniła nazwę na (...) Spółka Akcyjna w W., a po kolejnym połączeniu spółek od dnia 1 września 2011 r. prowadzi działalność pod nazwą (...) Spółka Akcyjna w K.Oddział w J.. Niezależnie jednak od struktury właścicielskiej i przekształceń własnościowych linie te były wpisane w księgach majątkowych zakładu energetycznego i są opodatkowane podatkiem od nieruchomości, od których spółka uczestnika i jej poprzednicy prawni opłacali podatek od nieruchomości. Stanowią one składniki sieci elektroenergetycznej, a uczestnik i jego poprzednicy prawni od 1978 roku zajmowali się bieżącą eksploatacją, naprawami i konserwacją tych urządzeń.

Niewątpliwie przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu w kodeksie cywilnym (art. 305¹ – 305⁴) dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz

przedsiębiorstwa (tak SN w uchwale z 7 października 2008 roku III CZP 89/08). Istota służebności przesyłu sprowadza się do prawa korzystania w oznaczonym zakresie przez przedsiębiorcę będącego właścicielem instalacji przesyłowych, z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń. Stosownie do art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Korzystanie z napowietrznych linii energetycznych oraz stacji transformatorowej jest zatem klasycznym przykładem prowadzącym do zasiedzenia służebności przesyłu. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność. Władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z art. 336 k.c., jako posiadanie zależne i jest ono wystarczające do nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie (tak SN w postanowieniach z dnia 11.02.2010 roku I CSK 181/09 oraz z dnia 5.06.2009 roku I CSK 392/08). Należy przy tym podzielić stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w postanowieniu z dnia 12 stycznia 2012 roku (IV CSK 183/11), że posiadanie służebności przesyłowej przez przedsiębiorstwo państwowe przed dniem wejścia w życie ustawy nowelizującej kodeks cywilny z 1989 roku było posiadaniem w rozumieniu art. 352 § 1 kc prowadzącym do zasiedzenia. Należy również zwrócić uwagę, że w odniesieniu do służebności przesyłu, wykładnia przepisu art. 285 § 2 k.c. musi uwzględniać charakter tej służebności i jej przeznaczenie społeczno - gospodarcze oraz społeczno-gospodarcze przeznaczenie nieruchomości wchodzącej w skład przedsiębiorstwa energetycznego, któremu służebność ta ma służyć. Przesłanka art. 285 § 2 k.c. jest spełniona gdy służebność przesyłu ułatwia funkcjonowanie przedsiębiorstwa przesyłowego, zwiększając jednocześnie użyteczność należącej do niego nieruchomości, a same urządzenia nie muszą jednakże znajdować się na nieruchomości, która ma być obciążona.

Trafne było również stanowisko sądu, że objęcie w posiadanie przez przedsiębiorstwa energetyczne linii przesyłowych w 1978 roku nastąpiło w dobrej wierze skoro uprzednio występowało o uzyskanie zezwolenia na wybudowanie urządzeń przesyłowych i zezwolenie takie uzyskało i nikt nie zarzucał nieważności decyzji administracyjnej. Bezsposornie zaś dla oceny istnienia dobrej wiary znaczenie ma moment objęcia w posiadanie.

Istnienie i funkcjonowanie trwałego i widocznego urządzenia, a takim niewątpliwie są napowietrzne linie elektroenergetyczne, jak podkreśla się w orzecznictwie, ma stanowić ostrzeżenie dla właściciela nieruchomości, iż jeżeli będzie dalej tolerował taki sposób korzystania z jego nieruchomości, to może dojść do obciążenia nieruchomości służebnością. Fakt, że właściciel nie korzysta z przysługującej mu ochrony negatoryjnej pozwala przyjąć, że aprobuje istniejący stan rzeczy. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 340 k.c. wprowadza domniemanie ciągłości posiadania i stanowi, że niemożność posiadania wywołana przez przeszkodę przemijającą nie przerywa go. Korzystanie przez uczestnika z zarzutu zasiedzenia nie stanowi nadużycia prawa podmiotowego i narusza zasad współzycia społecznego (art. 5 k.c.)

Należy pamiętać, że zasiedzenie jest instytucją, której funkcja polega przede wszystkim na uporządkowaniu sytuacji prawnej przez usunięcie długotrwałej wynikającej z niedochodzenia swoich praw przez właściciela niezgodności pomiędzy stanem posiadania a stanem prawnym, wobec tego w razie ziszczenia się, jak w niniejszym wypadku, przesłanek zasiedzenia nabycie w ten sposób prawa usprawiedliwione jest ochroną porządku publicznego i służy uregulowaniu sposobu korzystania z własności zgodnie z interesem powszechnym. Posiadanie przez poprzedników prawnych upoważnia z mocy art. 176 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. do doliczenia do czasu, przez który sam posiada, czasu posiadania swojego poprzednika.

Odnosząc się zaś do zarzutu niewskazania przez uczestnika postępowania służebności władnącej to należy wskazać, że Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 6 lipca 2011 r. I CSK 157/11 wskazał, że dla nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu nie jest niezbędne, by widoczne elementy trwałego urządzenia, będącego przedmiotem korzystania przez przedsiębiorcę przesyłowego, znajdowały się na nieruchomości, którą obciążać ma ta służebność. Podniesienie zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu nie wymaga również tego aby przeprowadzał dowód z opinii biegłego geodety, który określi przebieg i zakres tej służebności. Nabycie służebności następuje z mocy prawa, a jej treść odpowiada dotychczasowemu sposobowi i zakresowi korzystania z nieruchomości obciążonej przez przedsiębiorstwo przesyłowe.

Z powyższych względów podzielając stanowisko Sądu Rejonowego, że uczestnik postępowania nabył przez zasiedzenie, przed złożeniem rozpoznawanego wniosku, służebność przesyłu to na podstawie art. 385 kpc apelacja podlegała oddaleniu.